

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Emigrantlitteraturen (1872)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 76. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992359901008/facsimile.pdf> (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

ikke lader sig forene med en dybere Sjælegranskning — og det er paa denne Følelse at han grunder sit hele bibeholdende System. De kildne Spørgsmaal gaar han, saavidt det er ham muligt, uden om; han vil f. Eks. ikke afgøre, om Menneskeheden har begyndt med en vild eller med en paradisisk fuldkommen Tilstand, og hævder udtrykkeligt, at naar han indleder med Skildringen af den laveste Fetisdyrkelse, gør han kun dette for Ordenens Skyld og vil ikke dermed negte, at dette ufuldkomne Stade kan have været Følgen af et Fald; tvertimod, denne Antagelse forekommer ham sandsynligst. — Paa Bøger er hurtigere blevne forældede end dette Skrift, og det har nu kun en historisk Interesse ved den for Tidsalderen, da det blev udført, typiske Usikkerhed og Halvhed.

I de første Aar af den franske Revolution blev Constant ansat i Brunsvig som den regerende Hertuginde's Kammerjunker. Han hørte her Revolutionen omtale med den Blanding af Rædsel og Afsky, der f. Eks. kommer til Orde i Goethes uheldige Skuespil *Der Bürgergeneral*; men det var ham ikke vanskeligt at danne sig en selvstændig og fordomsfri Anskuelse af Revolutionens Betydning. Iøvrigt synes hans Tid her som senere at have været stærkt optaget af skiftende Kærlighedsforhold. Han har selv i Spøg betegnet *Sola inconstantia constans* (kun stadig i Ubestandighed) som sit Valgsprog. Han giftede sig — nok nærmest af Kedsomhed — her i Brunsvig, og lod sig skille efter Hvedebrødsdagene. Derpaa forelskede han sig i en Dame, der laa i Skilsmisseproces med sin Mand og vendte for hendes Skyld senere tilbage til Brunsvig. Hendes Pigenavn var Charlotte v. Hardenberg og hun blev mange Aar senere Constants anden Hustru. I Brevene til Fru de Charrière fra dette Tidsrum viser han sig ligesaa formaalsløs og livstræt som skarpsindig og aandfuld. Han gør sig lystig over sine dumme og smaalige Omgivelser, over sig selv, ja en Tid lang over sin Følelse for sit Hjertes Dame, indtil han en skøn Dag meddeler, at han vil ophøre med Spotterier derover, da han ikke anser en saadan Spot for tilladelig. Et Holdepunkt og Midtpunkt havde hans Liv endnu ikke fundet.

Da indtraadte i Slutningen af 1794 en afgørende Vending i Constants Levned. Han lærte Fru de Staël at kende, og det viste sig, at af disse to Aander var ingen i Stand til at frembringe det Højeste, den formaaede, uden ved den andens Befrugtning. Benjamin Constant var da 27, Fru de Staël 28 Aar

gammel. Han var lige ankommen til Paris, hvorhen hans Ærgerrighed længe havde kaldt ham, men som han nu for første Gang saa og hvor han indførtes i adskillige af de første Krese. hos Fru Tallien, Fru de Beauharnais og Fru de Staël. Han gjorde sig bemærket baade ved sin Skønhed og sine overlegne Evner. Med sin friske Hudfarve og sit lange lyse Haar lignede han en ung Nordbo, men hans Vid var klart og ganske fransk og hans Dannelse alment europæisk. Han gjorde et Indtryk paa Frankrigs da mest begavede Kvinde, som aldrig nogensinde blev udslettet, selv da Livsforholdene fjernede dem mest fra hinanden, og snart var det Ingen Hemmelighed mere, at Fru de Staëls Beundring var gledet over i lidenskabelig Kærlighed. Hun meddelte den unge tilkommende Statsmand sin Tillid til den politiske Frihed, sin Begejstring for den Enkeltes Rettigheder og en Forfatning, der sikrede dem, og gennem et luende Pust fra hendes Læbe besjæledes han af hendes Foretagelsesaand og hendes Tro paa Ordets og Handlingens Magt til trods alle Skæbne-Teorier at gribe ind i Virkeligheden og omforme den. Til Gengæld synes Forholdet til ham ved at bringe hende paa Kant med Samfundet at have beriget hende med Hovedsummen af de Lidenskaber, Følelser og stridbare Tanker, der udgør Kærnen i hendes digteriske Frembringelser.

I Fru de Staëls Hus traf Constant en Hærskare af fremmede Diplomater, misfornøjede Bladskrivere og plansmeddende Kvinder, der i første Øjeblik indtog ham mod Konventet. Snart dannede han sig imidlertid sin Overbevisning, han gendrev selv sine første Bladartikler og sluttede sig, mere radikal end sin Veninde, til »Patrioternes» Parti imod de saakaldte Moderate, hos hvem han intet Maadehold fandt. 1795 tilbragte han efter Indbydelse af Fru de Staël paa hendes Gods Coppet i Schweiz; Aaret efter skilte hun sig fra sin Mand.

Da i 1799 Bonaparte som Førstekonsul gav Frankrig en Forfatning, i hvilken en svag Skinfrihed skulde skjule Eneherredømmet, udnævnte han Constant, der tidligere havde været blandt hans varme Beundrere, til Medlem af Tribunatet. I denne Egenkab førte Constant med nogle faa Meningsfæller den hæderfulde Kamp mod Bonapartes Enevolds-Planer, der henlede hele Europas Øjue paa ham og som vakte den heftigste Forbitrelse hos Førstekonsulen. I Aaret 1802 sagde denne om Constant og hans Venner de bekendte Ord om de fem eller seks Metafysikere i